

Vážení studenti,

tento dokument neobsahuje kompletní studijní materiál. Doplňte si prosím podklady z literatury.

Speciální pedagogika **OFTALMOPEDIE**

- Z řeckého oftalmos=oko, paidea=výchova
- Obor spec.ped. zabývající se výchovou a vzděláváním zrakově postižených.
- Termín užívaný od poloviny 90.let
- Cíl:
 - Optimální rozvoj osobnosti jedince se ZP, příprava na povolání, pracovní zařazení a společenské uplatnění.

Analyzátory při získávání info

- Zrak: 70-80% informací
- Sluch: 15%
- Hmat: 6%
- Chuť: 3%
- Čich: 2%

Hygiena zraku ve škole

- Optimální vzdálenost očí od textu je 25-35 cm
- Správná výška stolu a židle
- Správné návyky u čtení a psaní
- Včasné řešit odchylky od normy
- Správné osvětlení
- Barvy

Ostrost zraku (vizus)

- = rozlišovací schopnost oka vyjadřující různý stupeň přesného, detailního zobrazení okolního světa na oční sítnici.
- Na o.z. se zúčastňuje více činitelů: délka oka, lomivost a průhlednost jeho optického systému, akomodace oka, sta a funkce sítnice.

Klasifikace zrakových vad

- 1. ztráta zrakové ostrosti:
 - refrakční vady:
 - hypermetropie – dalekozraké oko (korekce spojkou)
 - Myopie – krátkozraké oko (korekce rozptylkou)
 - Astigmatismus
 - Slabozrakost (lehká, střední, těžká, zbytky zraku, částečné vidění)
 - Slepota, amauroza: neschopnost jedince vnímat zrakem
 - praktická – vizus je 3/50 a méně, zachováno zrakové čítí a světlocit.

- úplná – není zachováno zrakové čítí.
- 2. postižení šíře zorného pole – omezení prostoru, které jedinec vidí
- 3. postižení kvality zrakového vnímání:
 - Barvoslepost
 - Šeroslepost – hemaralopie – v tyčinkách chybí rhodopsin, odpovídající za adaptaci na světlo a tmu.
- 4. okulomotorické poruchy: nesprávná koordinace pohybu očí
 - Strabismus – porucha rovnovážného postavení očí
 - Amblyopie – tupozrakost
 - Nystagmus – mimovolné trhavé, rytmické pohyby očí, není porušena koordinace
- 5. obtíže se zpracováním zrakových informací – kortikální slepota: poškození zrakových center v kůře mozku.

Charakteristika nejčastějších zrakových vad

- Katarakta – patologie čočky (šedý zákal)
 - Snížená ZO, vidění jako přes špinavé sklo
 - Vrozený nebo získaný (úraz), spojený se stářím, částečný nebo úplný
 - Může se vyskytnout v každém věku
 - Léčba: chirurgické odstranění zkalené čočky a brýle, úprava osvětlení.

Nemoci a poškození sítnice

- Retinopatie nedonošených (ROP):
 - U předčasně narozených dětí, pobyt v inkubátoru s vysokým přívodem kyslíku – po vysazení může dojít ke krvácení v nezralé sítnici a sklivci – odchlípení sítnice.
 - Nejčastější příčinou slepoty
- Diabetická retinopatie
 - Tvorba nových cév, odchlípení sítnice
 - Proměnlivé vidění (někdy vidí lépe, jindy hůře), výpadky zorného pole, zhoršování zraku.
- Glaukom - zelený zákal oka
 - Zvýšený nitroočního tlaku, zúžení ZP a pokles ZO, vidění jako v mlze, někdy bolesti hlavy
 - Léčba: chirurgická, léky, úprava osvětlení, lupy pro rozšíření zorného pole.

Poradenský systém

- SRP – středisko rané péče
- SPC – speciálně pedagogické centrum
- TyfloCentrum
- Tyfloservis
- Ústav sociální péče pro zrakově postižené – v Brně v Chrlících, v Praze

Středisko rané péče

- D se zrakových postižením ve věku 0-4 roky
- D s kombi. Postižením ve věku 0-6 let

- Depistáž
- Diagnostika
- Podpora rodiny, poradenství
- Výcvik smyslů u D
- Podpora psychomotorického vývoje
- Zraková stimulace, kompenzace zraku
- Budování, posilování rodičovských rolí.
- Doprovázení rodiny k dalšímu poskytovateli služeb.

SPC

- Služby pro D a mládež se zrakovou vadou od počátku školního vzdělávání až po ukončení školního vzdělávání.
- Úkoly:
 - Odborné podklady pro integraci Ž
 - Speciálněpedagogická péče integrovaným Ž
 - Speciálněpedagogická a psychologická diagnostika, poradenství ve vzdělávání, v psychickém a sociálním vývoji
 - Poradenství rodičům, pedagogickým pracovníkům
 - Metodická podpora školy.

Podpůrné vzdělávací služby SPC:

- Výcvik smyslů a sebeobslužných návyků
- Výcvik čtení Braillova písma, samostatného pohybu a prostorové orientace
- Obsluha reedukačních a kompenzačních pomůcek pro zrakově postižené.
- Zpracovávají návrh IVP.

Tyfloservis

- Zajišťuje terénní a ambulantní sociální rehabilitaci nevidomých a slabozrakých.
- Od 15 let do stáří
- 80% tvoří klienti nad 50 let.
- Řeší základní potřeby, naučit se žít se zrakovým handicapem, starat se o děti, jednat na úřadě.

Náplň práce Tyfloservisu:

- Nácvik prostorové orientace a samostatného pohybu;
- Sebeobslužné činnosti;
- Nácvik čtení a psaní Braillova písma;
- Nácvik psaní na PC klávesnici, ps.stroji;
- Nácvik vlastnoručního podpisu;

Tyflocentrum

- Nácvik obsluhy náročných kompenzačních pomůcek
- Služby zajišťovány v daném kraji docházkou do denního stacionáře.

Služby Tyflocentra:

- Centrum sociálních služeb pro nevidomé
 - Služby sociální péče pro ZP seniory – poradenství, předčitatelská služba;

- Sociální a pracovní právní poradenství;
- Centrum pomůcek a informatiky
 - Při výběru kompenzačních pomůcek, informačně technologické pomůcky, kurzy obsluhy těchto pomůcek, práce s internetem

Vzdělávání

- Mateřská škola pro ZP, třídy pro ZP při běžné MŠ
- Integrace do běžné MŠ
- Základní škola pro ZP
- Integrace do běžné ZŠ
- Profesní příprava ZP

ZŠ pro zrakově postižené 10 ZŠ pro ZP v ČR

Učební plán ZŠ pro ZP–speciální podpora:

- Předměty speciální péče: POSZP, zraková stimulace, speciální příprava psaní a čtení Braillova písma, tyflopédická péče
- Předměty psaní na PC a práce na PC: od 5.-7.ročníku
- Volitelné předměty: druhý cizí jazyk, konverzace, cvičení v ČJ, M.
- Nepovinné předměty: příprava individuální hry na hudební nástroj, sborový zpěv.

Druhy škol (pro zrakově postižené)

- Gymnázium pro ZP v Praze
- Obchodní akademie a obchodní škola pro ZP v Praze
- Praktická škola 2 letá
- SOU – Střední odborné učiliště Aloise Klára pro ZP v Praze (obry: čalouník, keramik, knihař, rekondiční a sportovní masér, služby pro domácnost)
- Střední školy a odborné učiliště pro ZP v Brně
- Konzervatoř a ladičská škola Jana Deyla pro ZP v Praze

Kompenzační pomůcky pro ZP

- Reliéfní obrázky
- Dymokleště
- Indikátor hladiny vody
- Šablona na podpis a peníze
- Televizní a stolní lupy
- Pichtův psací stroj
- Pražská tabulka
- Braillovský řádek u PC ...

Literatura:

PIPEKOVÁ, J. (ed.) *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2., rozšířené a přepracované vydání. Brno : Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0.